

Reactie op de consultatie van de Wet vereenvoudiging non-binaire geslachtsvermelding

Van:

Transgender Netwerk

COC Nederland

NNID, Nederlandse organisatie voor seksediversiteit

Bi+ Nederland

Transgender Netwerk, COC Nederland, NNID (Nederlandse organisatie voor seksediversiteit) en Bi+ Nederland zijn voorstander van dit wetsvoorstel en prijzen de indiener voor dit initiatiefvoorstel. Al meer dan tien jaar wijzen COC en Transgender Netwerk op de noodzaak om voor non-binaire personen en eenieder die dat wenst doorhaling van de geslachtsvermelding, leidende tot een <<X>>, mogelijk te maken.

Belang van de wet

Bovengenoemde organisaties onderstrepen het grote belang van wetgeving die het laagdrempelig mogelijk maakt om als man noch als vrouw geregistreerd te staan op de geboorteakte, in de Basisregistratie Personen (BRP) en op het paspoort. Het aansluiten bij de procedure voor wijziging van de geslachtsvermelding naar <<X>> bij de bestaande procedure, de wet "Wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte" (art. 1:28 BW), is een belangrijke emancipatoire stap.

Wij steunen dit voorstel om de volgende redenen:

- ✓ Het wetsvoorstel zorgt voor juridische erkenning van eenieder die niet als man of vrouw geregistreerd wil staan. Dat draagt ook bij aan het welzijn van deze personen.
- ✓ De huidige drempels – de kostbare rechtszaak die veel tijd in beslag neemt – om met een <<X>> geregistreerd te staan worden grotendeels weggenomen.

- ✓ Het wetsvoorstel stelt de norm dat gender en sekse van alle mensen gerespecteerd en op hun eigen verzoek geregistreerd dient te worden.
- ✓ Het wetsvoorstel heft de ongelijke behandeling tussen trans mannen en vrouwen enerzijds en non-binaire mensen anderzijds op wat betreft toegang tot de wijziging van de geslachtsvermelding.
- ✓ Het wetsvoorstel leidt tot meer rechtszekerheid voor mensen die niet als man of vrouw geregistreerd willen staan dan de huidige procedure via de rechter.

Verder onderschrijven we wat de initiatiefnemer in de Memorie stelt over het belang van dit wetsvoorstel voor het mensenrecht op zelfbeschikking, privéleven, gelijke behandeling en privacy van eenieder die niet als man of vrouw geregistreerd wil staan. Net als de initiatiefnemer wijzen wij op de uitspraken van internationale gremia en EU-organisaties die aandringen op een wetswijziging zoals de initiatiefnemer die voorstelt, waaronder het Hoog Commissariaat voor de Mensenrechten (OHCHR), de Onafhankelijk expert voor lhbti+ mensenrechten van de Verenigde Naties, de Europese Commissie en de Raad van Europa en de opstellers van de door Nederland onderschreven Jogjakarta-beginselen. De noodzaak en haalbaarheid van dit wetsvoorstel wordt onderstreept door het feit dat de soortgelijke wetgeving al is ingevoerd in landen als Colombia, Argentinië, IJsland, Malta en Denemarken, en dat die in voorbereiding is in landen als België, Brazilië en Duitsland.

Een aantal zaken kaarten we graag aan om mee te nemen bij de behandeling van de wet en we dragen nog enkele punten aan ter overweging om de wet te verbeteren.

Vangnetbepaling

We vinden de vangnetbepaling een praktische oplossing voor de inconsistentie die, zoals de indiener al aangeeft, reeds bestaat in wet- en regelgeving ten aanzien van inclusie van mensen met een <<X>> in hun paspoort. Echter wijst deze bepaling ook op de inconsistentie die al sinds 2014 bestaat betreffende transgender mannen. Wetgeving met betrekking tot zwangerschapsverlof, maar ook met betrekking tot abortus is toen niet aangepast, terwijl transgender

mannen die (ongewenst) zwanger worden er ook aanspraak op moeten kunnen maken. Deze inconsistentie dient nog gecorrigeerd te worden.

De bepaling betekent dat de tekst van wet- of regelgeving waarin verwezen wordt naar mannen en/of vrouwen niet gewijzigd wordt. Wij willen echter benadrukken dat de uitvoering van die wetten wel geactualiseerd dient te worden. Bijvoorbeeld in de uitvoering van het zwangerschapsverlof door het UWV. Er zal werk moeten worden gemaakt van een genderinclusieve uitvoering van deze wet, zodat mensen met een <<X>> en transgender mannen met een <<M>> even eenvoudig aanspraak kunnen maken op hun rechten. Het kan niet zo zijn dat personen met een <<X>> onder het mom van de vangnetbepaling in de uitvoering van wetgeving nog onder hun voorgaande geslachtsvermelding worden geschaard. Wij vragen de indiener om dit punt nader te beschouwen in voorbereiding op de definitieve indiening van het wetsvoorstel.

Besluit Burgerlijke stand 1994

De Memorie van toelichting kent een fout in verwijzing naar het Besluit burgerlijke stand 1994. In de Memorie van toelichting stelt de indiener dat dit besluit aangepast gaat worden om transgender mannen wier geslachtsvermelding mannelijk is en zelf een kind baren tegemoet te komen. Op eigen verzoek kunnen zij dan als 'ouder uit wie het kind is geboren' vermeld worden op de geboorteakte van het kind, in plaats van als moeder. Deze wijziging van het besluit is al in maart 2023 ingegaan. Deze geldt nog niet voor personen die een <<X>> als geslachtsvermelding hebben. Voor hen moet deze optie ook toegankelijk worden, zoals de indiener betoogt. Voor de non-binaire ouders die niet onder deze regeling vallen, omdat zij het kind niet hebben gebaard, dient binnen het Besluit burgerlijke stand 1994 eveneens een optie 'ouder' toegevoegd te worden, in plaats van moeder of vader.

Op termijn zien wij meer in een inclusieve Titel II van het Burgerlijk Wetboek waarin naar iedere ouder ook onder de inclusieve noemer 'ouder' of 'ouder uit wie het kind is geboren' verwezen wordt. Voorts zou een aanpassing van het Besluit burgerlijke stand 1994 iedereen de keus kunnen geven of ze als ouder (uit wie het kind is geboren), of als moeder of vader (conform de geslachtsvermelding) geregistreerd willen worden op de geboorteakte van hun kind. Dat doet meer

recht aan het principe van gelijke behandeling en aan de werkelijkheid van alle ouders en kinderen en het geeft transgender ouders, of zij non-binair zijn of niet, meer zekerheid.

Aanwijzing deskundigen

In de Memorie van toelichting staat vermeld dat “vrijwel geen enkele rechtbank [...] een deskundigenverklaring van de verzoeker” vraagt die om erkenning van hun non-binaire identiteit verzoekt. Hoewel het wegnemen van de gang langs de rechter vanzelfsprekend een stap voorwaarts is, strookt een deskundigenverklaring niet met de norm die gesteld is in de diverse rechtbanken. Dit is niet zomaar weg te strepen tegen het feit dat er ook personen bij de rechtbank wel een deskundigenverklaring hadden toegevoegd aan hun verzoekschrift voor een <<X>>. Het precedent dat in de rechtbanken is ontstaan ten aanzien van de deskundigenverklaring verdient daarom onzes inziens meer aandacht in de Memorie van Toelichting.

Natuurlijk, de Tweede Kamer heeft nog het wetsvoorstel voor vereenvoudiging van de voorwaarden voor wijziging van de geslachtsvermelding onder behandeling. De indiener houdt in haar voorstel ook rekening met deze behandeling, die thans nog altijd stilligt. Toch rechtvaardigt de norm die ten aanzien van non-binaire personen in de rechtbanken is gesteld een aanpassing van het ‘Besluit aanwijzing deskundigen transgenders’. Het is onwenselijk dat dit besluit in de huidige vorm gehandhaafd blijft. De uitspraken van de rechters in ogenschouw nemende dient de aanwijzing van deskundigen verruimd te worden naar beroepsgroepen buiten het medische en psychologische vakgebied. De praktische component hiervan verdient nadere bestudering en uitwerking, daarover willen wij vanzelfsprekend meedenken met het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Een verruiming van de groep deskundigen dient tevens gepaard te gaan met een vast laag tarief voor de deskundigenverklaring of een subsidie voor eenieder die deze verklaring verzoekt. Diverse gemeenten vergoeden de huidige kosten van een deskundigenverklaring, maar dit leidt tot rechtsongelijkheid op grond van woonplaats.

Wij verzoeken de indiener daarom de wenselijkheid van de aanpassing van het 'Besluit aanwijzing deskundigen transgenders' en de kwestie ten aanzien van de kosten voor een verklaring bij de regering onder de aandacht te brengen.

X in de praktijk

Zoals de indiener, beaamt komen de praktische vraagstukken aangaande het bestaan van de <<X>> als geslachtsvermelding (oftewel een <<O>> in het BRP) niet voort uit dit initiatiefwetsvoorstel. Hoewel het aantal mensen met een <<X>> zeer gering is, vergeleken met mensen die een <<V>> of een <<M>> hebben, is het al een bestaande wettelijke geslachtsvermelding sinds 1995, ingesteld voor intersekse personen. Instanties zouden al op een correcte wijze met de <<X>> om moeten kunnen gaan. Dit wetsvoorstel maakt het in onze ogen wel urgenter voor uitvoeringsinstanties, gemeenten, het maatschappelijk middenveld en het bedrijfsleven om hun systemen en hun omgang met geslachtsaanduidingen aan te passen. Onze verwachting is namelijk dat het aantal personen met een <<X>> al binnen enkele jaren aanzienlijk zal toenemen.

Wij vinden het daarom noodzakelijk dat er enerzijds steviger ingezet wordt op het terugdringen van onnodige geslachtsregistratie en anderzijds op het voorspoedig verbeteren van systemen waarin nu geslacht of afgeleiden daarvan worden geregistreerd, zowel binnen als buiten de overheid. De angst voor negatieve reacties hoort mensen die een <<X>> als geslachtsvermelding wensen niet te weerhouden om over te gaan tot het verzoeken van een passende geslachtsregistratie. Daarom is het nodig dat onnodige geslachtsregistratie, niet vrijblijvend maar dwingend wordt teruggedrongen. De Algemene Verordening Gegevensbescherming is daarvoor al een passend handvat¹. We verzoeken de indiener om de rol van de Autoriteit Persoonsgegevens en Rijksoverheid hierin nog nader te beschouwen.

Voorts is een overheids campagne bij overheden en uitvoeringsinstanties wenselijk om communicatie over en met non-binaire burgers te verbeteren. De

---

¹ AVG: art. 39 "De persoonsgegevens dienen toereikend en ter zake dienend te zijn en beperkt te blijven tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt. Dit vereist met name dat ervoor wordt gezorgd dat de opslagperiode van de persoonsgegevens tot een strikt minimum wordt beperkt. Persoonsgegevens mogen alleen worden verwerkt indien het doel van de verwerking niet redelijkerwijs op een andere wijze kan worden verwezenlijkt"

noodzaak van zo'n campagne was er ook zonder dit wetsvoorstel, maar dit wetsvoorstel maakt zo'n campagne wel nog urgenter. We verzoeken de indiener te overwegen dit mee te nemen in de behandeling van het voorstel in de Tweede Kamer.

Wetshistorie en intersekse personen

Historisch gezien is de mogelijkheid van een <<X>> in het paspoort ontstaan vanuit de realiteit van intersekse personen. Zij hebben de doorleefde ervaring van te zijn geboren met een lichaam dat niet past in het maatschappelijk beeld van man en vrouw, en passen zodanig niet altijd in de geslachtsregistratie opties van <<V>> en <<M>>. Zoals de Memorie van toelichting benoemt, kunnen intersekse personen bij wie dat van toepassing is sinds 1995 bij de geboorte geregistreerd worden als <<het geslacht is niet kunnen worden vastgesteld>>, geregeld in artikel 1:19d BW. Wat niet wordt benoemd is dat de eerste volwassen persoon die in 2018 een <<X>> in haar paspoort kreeg, en belangrijker daarvoor ook een nieuwe geboorteakte kreeg, intersekse is. Zij beriep zich hiervoor op art. 1:24 BW om een misslag te corrigeren, en wel op basis van haar intersekse-zijn – niet op basis van haar genderidentiteit. Tussen 2013 en 2018 hadden ook reeds diverse intersekse kinderen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Later volgden andere intersekse en ook non-binaire personen. We vragen de indiener om deze wetshistorie in de Memorie van toelichting duidelijker voor het voetlicht te brengen.

Hoewel intersekse personen wellicht gebruik zullen maken van de door het initiatiefwetsvoorstel voorgestelde mogelijkheid, is het belangrijk dat de huidige mogelijkheden voor hen blijven bestaan zoals het wetsvoorstel terecht ook voorstelt. Deze doen immers meer recht aan hun situatie: het geslacht was onjuist toegekend, waardoor een misslag optrad en dit moet worden rechtgezet. De jurisprudentie laat zien dat intersekse personen in het geval van een misslag ook een nieuwe geboorteakte kunnen krijgen. De mogelijkheid van het initiatiefwetsvoorstel is toegankelijker, en zal daarom ook voor sommige intersekse personen interessant zijn, maar doet geen recht aan de situatie van een misslag. De indiener benoemt in de Memorie van toelichting terecht dat deze mogelijkheden (art 1:19d en 1:24 BW) met het initiatiefwetsvoorstel niet gewijzigd worden. We vragen de indiener om ook hierbij recht te doen aan de wetshistorie.

trans
gender
netwerk

NNID
NEDERLANDS NETWERK
INTERSEKSE/DSD

Dit kan door de noodzaak voor deze specifieke mogelijkheden voor intersekse personen te expliciteren en daarbij expliciet intersekse personen te benoemen.

Tot slot

Transgender Netwerk, COC Nederland, NNID (Nederlandse organisatie voor seksediversiteit) en Bi+ Nederland steunen dit initiatiefwetsvoorstel en wij zullen ons onverminderd in blijven zetten om voor dit voorstel ook de steun te vinden van een meerderheid van de Tweede Kamer. Wij vertrouwen erop dat u de suggesties die we in deze brief doen bij de verdere behandeling zult meenemen. Voorts willen wij de indiener, Lisa van Ginneken, bedanken voor haar grote verdiensten voor de transgendergemeenschap vanuit de Tweede Kamer. We wensen haar opvolger op dit dossier veel succes en kijken uit naar een prettige samenwerking.

Namens,

De voorzitters van:

Transgender Netwerk

COC Nederland

NNID, Nederlandse organisatie voor seksediversiteit

BI+ Nederland